

Borst vooruit en aanpakken

DOOR LIES VAN RIJSSEN

Hij was de FNV-onderhandelaar voor het pensioenakkoord. Financial Investigator sprak met Tuur Elzinga, vicevoorzitter van de FNV en voormalig Eerste Kamerlid voor de SP.

'Ik ben lange tijd tegelijk in de politiek én in de vakbeweging actief geweest. Ik zat in de Tweede Kamerfractie van de SP en na wat omwegen een kleine tien jaar voor de SP in de Eerste Kamer. Ik was onder meer woordvoerder Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daar vielen ook de pensioenen onder. Alles waar de minister of staatssecretaris van SZW mee kwam, belandde op mijn bordje. Ik boog me over het FTK en andere pensioenregelgeving en zit dus al lang in de wettelijke pensioenhoud. De laatste jaren kreeg ik ook met de uitvoering van doen.

Mijn politieke werk botste nooit met mijn werk voor de FNV, dat vooral internationaal gericht was. Ik werkte voor Mondiaal FNV en was vaak in Genève bij de Global Union Federations, waar ik via vakbondssolidariteitsprogramma's vakbonden in Afrika ondersteunde. Ik kwam ook geregeld in Brussel voor internationale afstemming. Op een zeker moment wilde ik graag bestuurlijke verantwoordelijkheid gaan dragen binnen de FNV. Ik ben toen teruggetreden uit de Eerste Kamer, omdat ik anders met twee petten op zou zitten. Dat was in 2016. Kort daarna kandideerde ik me en werd ik gekozen in het FNV-bestuur. Ik mocht het mooie pensioendossier weer oppakken, maar nu anders: het accent lag op de uitvoering.

'Pensioenen' is een eervol dossier. Het is ingewikkeld, maar je kunt er lekker je tanden in zetten. In het arbeidsvoorwaardenpakket is pensioen na het loon de belangrijkste arbeidsvoorwaarde. Gemiddeld werken we ruim een dag per week voor ons pensioen. Dat er veel te doen is om pensioen, is al langer het geval. Zo'n tien jaar geleden raakte de FNV tot op het bot verdeeld over de pensioenen. Het werd tijd dat we het pensioendossier alsnog tot een goed einde zouden brengen en ook het slepende interne conflict achter ons zouden laten. Borst vooruit en aanpakken.

Ons uitgangspunt was steeds: een nieuw pensioencontract brengt nieuwe spelregels met betere pensioenen en meer indexatie met zich mee.

Ik was de onderhandelaar namens de FNV voor het pensioenakkoord. Toen ik net in het FNV-bestuur zat, was er een SER-commissie die nadacht over de toekomst van het pensioenstelsel, geleid door Kees Goudswaard. Ik kwam op een rijdende trein terecht en had het gevoel dat die niet de goede kant opging. Er waren zoveel verschillende visies over waar het naartoe moest. Sommigen vonden het ontwerpcontract zo goed als af. Anderen zagen de collectiviteit en solidariteit in het geding komen en wilden er zo snel mogelijk mee stoppen.

Die zomer heb ik me flink verdiept in de plannen en voor mezelf vastgesteld dat we er alleen zouden komen als we heldere doelen zouden stellen, met als randvoorwaarde handhaving van de collectiviteit en daarmee de verplichtstelling. De rest mocht voor mij pragmatisch worden ingevuld. We lieten op basis van die uitgangspunten een doorrekening maken. De uitkomst viel vies tegen. Hiermee konden we de meerwaarde van de intergenerationele risicodeling, de welvaartswinst, niet realiseren. We verlieten dit pad en stonden met lege handen.

We zagen de noodzaak om de boel weer aan de praat te krijgen. We zijn toen apart als werknemers met de werkgevers om de tafel gegaan om te kijken of we er samen, buiten SER-verband, uit konden komen. Dat was deels met alle werknemers- en werkgeversorganisaties, maar soms moest je als grootste van de werknemerskant even regie voeren met de grootste van de werkgeversclubs. Over het akkoord dat we nu hebben, heb ik van A tot Z mee onderhandeld.

Als vakbeweging hebben we soms nog een andere rol te vervullen: die van stakingsorganisator en actieleader. Om de boel in beweging te krijgen, moet je de druk soms opvoeren. Onze opzet slaagde: vorig jaar konden we eindelijk een akkoord tekenen. Een half jaar eerder, in november 2018, was het nog geklapt. Niet zozeer vanwege het contract zelf - op hoofdlijnen waren we al een eind deze kant opgekomen - maar vanwege de vragen die voor ons ook heel belangrijk zijn: wanneer mag je met pensioen? En wat krijg je?

Voor een deel van onze achterban is de vraag wanneer je mag stoppen met werken een heel groot issue. Met name

Om de boel in beweging te krijgen, moet je de druk soms opvoeren.

voor medewerkers met zwaar werk, zoals bijvoorbeeld in de bouw en de zorg. Om dat op te lossen, hadden we geld nodig van het kabinet. Dat lag er nog niet in november en daar hebben we vervolgens twee keer het land voor plat moeten leggen. Toen kwam het er wel. Goed, vorig jaar lag er dus een akkoord en dat hebben we dit jaar uitgewerkt. Ook met de uitwerking zijn we tevreden. Vanwege eerdere slechte ervaringen met de uitwerking van sociale akkoorden had de stuurgroep die het pensioenakkoord uitwerkte ervoor gekozen om dat tripartite te doen. Met de inbreng van werkgroepen vanuit de verschillende partijen, vanuit het veld, maar ook rechtstreeks vanuit de FNV.

Het pensioenakkoord is helder. Nu moet het worden omgezet in wetgeving. Natuurlijk blijf ik het dossier volgen. De grote discussies zijn geweest, maar er staat nog veel te gebeuren. Daarbij moeten we secuur meekijken, want 'the devil is in the details', hoewel aardig vastligt hoe het in de wet moet worden opgeschreven. Op het niveau van de specifieke pensioenregelingen moet natuurlijk ook veel gebeuren. Dat ligt meer op de tafels van de fondsen zelf. Die moeten de volgende grote stap zetten als de wetgeving er straks ligt en een goed transitieplan maken, inclusief spelregels voor het invaren van oude en nieuwe rechten. Dat gaat heus nog discussie opleveren met deelnemers. Jong en oud willen erop kunnen vertrouwen dat de overstap generatie-evenwichtig gebeurt.

Centraal hebben we nog een belangrijke rol in de afspraken die moeten gaan gelden tot het nieuwe contract in 2026 eenmaal in werking is. Als FNV zijn we ook partij in de gesprekken met fondsen, want de sociale partners zijn de contractpartijen die het nieuwe contract en de nieuwe regeling ondertekenen. De fondsen zullen daar met al hun kennis op adviseren. Dus centraal en decentraal houden we een rol. Voor de fondsen vooral centraal, bij vragen als hoeveel premie wij noodzakelijk vinden voor een goed pensioen en dergelijke zaken. Dat is onze arbeidsvoorwaardeninzet die we elk jaar coördineren.

Ons uitgangspunt was steeds: een nieuw pensioencontract brengt nieuwe spelregels met betere pensioenen en meer indexatie met zich mee. Nu zitten we in een economisch ingewikkelde tijd. De economische ontwikkelingen kunnen we niet sturen. Bovendien gelden de oude pensioenspelregels nog. Dat helpt niet. Mensen kijken naar ons en zijn bang dat er straks misschien toch gekort wordt. Ze verwarren dit met het akkoord. Het nieuwe contract gaat uiterlijk in 2026 in en de nieuwe wetgeving per 2022, maar fondsen hebben tijd nodig om het nieuwe contract te implementeren.

Er liggen nu afspraken met zicht op indexatie en meer risico, tegenover een hoger verwacht pensioen, omdat je niet meer van die hoge buffers hoeft op te bouwen. Het is natuurlijk

Foto: Liesbeth Dinnissen

CV

2017-heden	Vicevoorzitter FNV;
2016-2017	Beleidsadviseur FNV (Internationaal en Europees vakbondswerk);
2007-2016	Lid Eerste Kamer (SZW, EZ, Financiën, BDO en EuZa, Stuurgroep Parlementaire dimensie EU-voorzitterschap);
2011-2016	Lid parlementair netwerk van de OESO;
2007-2016	Lid Parlementaire Assemblee Raad van Europa (PACE);
2007-2016	Beleidsadviseur Mondiaal FNV (o.a. Zimbabwe en Global Decent Work Program);
2012	Lid FNV-commissie (kwartiermaker) vernieuwing FNV;
2007	Medeoprichter Tax Justice NL;
2004-2005	Lid coördinatiegroep Nederlands Sociaal Forum;
2003-2007	Coördinator solidariteitsfonds XminY;
2002-2003	Beleidsmedewerker FNV (Uitkeringsgerechtigden en Ouderen);
1998-2002	Beleidsmedewerker Tweede Kamerfractie SP.

Afbeelding: Woordwolke.nl

zuur dat dit vooruitzicht pas over vijfenhalf jaar wordt geëffectueerd. Daarover moeten we de komende tijd centraal met werkgevers en vooral het kabinet aan de slag: wat betekenen dit contract en dit akkoord nu voor de spelregels waar het huidige contract juridisch nog aan gebonden is? Houden we vol dat je bij een te lage dekkinggraad binnen 12 jaar moet herstellen via een herstelplan, terwijl je weet dat je over 12 jaar in een heel ander contract zit? Is het logisch om die oude regels één op één te handhaven?

Wij hebben met werkgevers hard ons best gedaan om tot een goed contract te komen, maar we zijn er eigenlijk jaren te laat mee. Gelukkig ligt het akkoord er sinds vorig jaar en hebben we dat conform planning in een jaar uitgewerkt. Tien jaar geleden waren er ook mensen met ideeën. Niet dezelfde als nu, maar er waren overeenkomsten. Je hebt alleen niets aan goede ideeën als je daarvoor geen draagvlak vindt. Toen was er nog geen duidelijke gedragen opinie, geen draagvlak voor een hervorming. Nu gelukkig wel.

Door schade en schande zijn we wijzer geworden. Verschillende zaken hielpen daarbij. Het vorige akkoord ging gepaard met concrete afspraken voor mensen met zwaar werk, maar met nadruk op de afspraak over langer

Het pensioenakkoord is helder. Nu moet het worden omgezet in wetgeving. Daarbij moeten we secuur meekijken, want 'the devil is in the details'.

doorwerken. Dat is nog een keer versneld vanwege bezuinigingen in de vorige financiële crisis. De AOW-leeftijd steeg dus, terwijl we nu konden afspreken het tempo van die verhoging juist wat terug te schroeven. Dat maakt voor werknemers nogal wat uit. Zelfs de premier heeft de verhoging van destijds een hysterische AOW-leeftijdsverhoging genoemd. Die hysterische snelheid kon er weer af. Het maatschappelijk debat is wat gekanteld en we konden een aanpassing in het voordeel van werknemers doorvoeren. Daardoor konden we gemakkelijker draagvlak organiseren.

Tien jaar geleden waren mensen ook minder bereid om minder zekerheid te accepteren bij een kapitaalgedekt pensioen gebaseerd op de rendementen van fondsbeleggingen. Maar de zekere rente is wel steeds verder gedaald. We ondervonden dat je met behoud van zekerheid ook behoud van ellende organiseerde en meer dan tien jaar niet kon indexeren. In reële termen van koopkracht is dat tien jaar korten. Zo ontstond het inzicht dat, als we die koopkrachtzekerheid toch niet hebben, we maar beter kunnen indexeren in jaren dat het wel goed gaat.

Ja, er is zeker leven naast de pensioenen. Deze zomer heb ik drie hele weken niet aan mijn werk gedacht. Ik heb lekker gekampeerd, gevaren op de plassen en tijd doorgebracht met mijn gezin. Ik zong aanvankelijk mee in een projectkoor voor een operaproductie. Die ging helaas niet door vanwege corona, maar we hopen dat het volgend jaar alsnog lukt. Dat dit pensioenhoofdstuk nu klaar is, is ook een opluchting. Mijn andere portefeuilles verdienen ook mijn aandacht bij de FNV: Europa, Internationaal, arbeidsmigratie. Door corona werk ik nu veel meer vanuit huis. Dat is overwegend goed te doen. Mijn inschatting is dat we dat structureel gaan volhouden waar het kan. Goedkeuring van ons ledenparlement krijgen voor het pensioencontract was door het thuiswerken wel moeilijker. Als iets politiek ingewikkeld wordt, moeten mensen elkaar toch echt in de ogen kunnen kijken.' «

Het pensioenakkoord is conform planning uitgewerkt. Hopelijk gaan we hiermee nu ook een langstlepend intern conflict beslechten;

Als vakbeweging moeten we soms de druk opvoeren;

Sociale partners moeten de komende tijd centraal met het kabinet vaststellen wat het pensioenakkoord betekent voor de spelregels van het huidige contract;

Zonder draagvlak heb je niets aan goede ideeën;

Thuiswerken gaan we structureel volhouden.